



INSTYTUT ROZWOJU

***Produkt krajowy brutto w powiatach  
województwa podkarpackiego***

***Wnioski dla polityki regionalnej województwa***

**Tomasz Brodzicki**

**Dorota Ciołek**

**Jacek Szlachta**

# **Metodyka szacowania PKB w powiatach woj. podkarpackiego**

# Produkt krajowy brutto (PKB)

opisuje zagregowaną **wartość dóbr i usług finalnych** **wytworzonych** przez narodowe i zagraniczne czynniki produkcji na terenie danego obszaru w określonej jednostce czasu (rok, kwartał)

## Rachunki PKB

- **Rachunek produkcji:** suma **wartości dodanej** wszystkich sektorów powiększona o podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów. Jest on też pozycją bilansującą rachunku produkcji gospodarki ogółem
- **Rachunek rozdysponowania:** końcowe wykorzystanie wyrobów i usług przez rezydentów (**spożycia** i **akumulacji** brutto), powiększone o **eksport** i pomniejszone o **import** towarów i usług
- **Rachunek dochodów:** **dochody** z pracy, dochody z kapitału, dochody państwa i amortyzacja

## PKB – wady

- nie uwzględnia produkcji nieewidencjonowanej:
  - działalność w ramach wolontariatu
  - produkcja rolna na własne potrzeby
  - praca we własnym gospodarstwach domowych
  - praca związana z wychowaniem dzieci(w pewnym stopniu doszacowywana jest produkcja w szarej strefie)
- nie uwzględnia negatywnych efektów zewnętrznych produkcji
- w niewystarczającym stopniu uwzględnia transakcje czysto finansowe, np. sprzedaż i kupno papierów wartościowych, czy transfery rządowe na rzecz obywateli

**Na poziom życia wpływa znacznie więcej czynników niż sama tylko wielkość produkcji i tempo jej przyrostu**

## Alternatywne miary rozwoju i wzrostu

W Unii Europejskiej toczy się dyskusja na temat diagnostyczności produktu krajowego brutto – hasło **poza PKB** („*beyond GDP*”)

- ✓ **HPI (*Happy Planet Index*)** - spodziewana długość życia, sytuacja ekologiczna, opinie mieszkańców na temat własnej sytuacji życiowej (*New Economics Foundation*)
- ✓ **HDI (*Human Development Index*)** - syntetyczny miernik rozwoju społeczno-ekonomicznego rozwoju – (*ONZ United Nations Development Programme*)
- ✓ **Social Progress Index** - wskaźnik postępu społecznego (wyliczony przez Deloitte) – syntetyczny wskaźnik składający się z 50 wskaźników cząstkowych
  - w UE wyznaczony na poziomie NUTS 2
  - powszechnie krytykowany jako ewentualna podstawa alokacji funduszy strukturalnych

## PKB – przewagi

**Pomimo wad i niedociągnięć PKB jest nadal najczęściej wykorzystywaną miarą wielkości gospodarki oraz jej wzrostu**

- względna **prostota** tego wskaźnika
- **dotychczas wypracowane metody** zbierania i opracowywania danych statystycznych, których ujednoczenie **w skali całego świata** wymagało wprowadzenia wielu regulacji prawnych i znacznych kosztów
- możliwość prowadzenia analiz ekonomiczno-statystycznych na **wystarczająco długich szeregach czasowych** historycznych obserwacji, które są udostępniane w statystyce publicznej zarówno krajowej jak i międzynarodowej

# PKB w polskiej statystyce

Wartość PKB szacowana jest:

- dla całej gospodarki – podstawowy miernik wzrostu gospodarczego
- na poziomie regionalnym NUTS 2 (w województwach) - do skutecznej realizacji polityki spójności
- NUTS 3 (w podregionach) – rozróżnienie regionów metropolitalnych, regionów niemetropolitalnych oraz obszarów rolniczych

Niedostępne są informacje o strumieniu PKB wytwarzanego w poszczególnych powiatach

## Dezagregacja danych statystycznych

- Rozszacowanie danych z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) z poziomu województw na poziom powiatów
- Estymacja wskaźnika zagrożenia ubóstwem
- Oszacowanie wskaźników z obszaru B+R oraz innowacyjności w przekroju polskich podregionów
- Oszacowanie wielkości emisji gazów cieplarnianych do powietrza w różnych jednostkach podziału terytorialnego

Narzędzia statystyki małych obszarów (SMO)



## Dezagregacja PKB na niższy poziom agregacji

- Dla krajów, które nie wyliczają PKB na poziomie NUTS 3 bezpośrednio z danych mikro, **EUROSTAT** wykorzystuje informacje z poziomu NUTS 2 jako benchmark. Stosuje się odpowiednie wagi relatywne opracowane na podstawie danych z innych krajów członkowskich
- Centralny urząd statystyczny Stanów Zjednoczonych **FEDSTATS** od roku 2007 szacuje wartości PKB dla obszarów metropolitalnych i niemetropolitalnych. Metodyka stosowana przez BEA bazuje na PKB dla gospodarek stanowych oraz na **informacji o dochodach ludności**. (Dochody ludności stanowią ponad 60% wartości PKB przyjęto, że jest to właściwy wskaźnik względnego poziomu aktywności gospodarczej dla większości branż w poszczególnych regionach kraju [Panek, Hinson, Baumgardner, 2014])

# Szacowanie PKB dla powiatów (1)

## **Podejście ekonometryczne (T. Tokarski 2013)**

1) Oszacowano trzy niezależne regresje, w których logarytm wartości PKB na poziomie podregionów wyjaśniany był przez zmienne dostępne :

- ✓ logarytm wartości produkcji sprzedanej przemysłu dla podmiotów o liczbie pracujących większej niż 9
- ✓ logarytm wartości brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach
- ✓ logarytm nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach

Każda z tych regresji szacowana była jako regresja panelowa dla lat 2003-2015 bez uwzględnienia efektów indywidualnych i efektów czasowych (*pooled regression*)

## Szacowanie PKB dla powiatów (2)

- 2) Oceny parametrów regresji posłużyły do wyliczenia **wartości teoretycznych PKB na poziomie powiatów** poprzez podstawienie do funkcji regresji odpowiednio: logarytmu wartości produkcji sprzedanej, logarytmu wartości brutto środków trwałych i logarytmu nakładów inwestycyjnych w powiatach
- 3) Dla każdego powiatu i każdego okresu otrzymano **trzy różne wartości teoretyczne PKB**, z których następnie wyznaczono średnie geometryczne.
- 4) Wyliczone w ten sposób wartości wykorzystano do określenia **udziału procentowego każdego powiatu w wartości PKB podregionu**, do którego należy.
- 5) W ostatnim kroku procedury wyliczone powyżej **udziały przemnożono przez nominalne wartości PKB** w podregionach opublikowane przez GUS

## Szacowanie PKB dla powiatów (3)

### Wykorzystanie danych o dochodach podatkowych gmin

**Założenie: podatki związane są z produkcją powstającą w danym regionie**

Najwłaściwsze byłoby wykorzystanie **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** płaconego w danym powiecie, jednak:

- ✓ różnego rodzaju zwolnienia z podatku (np. specjalne strefy ekonomiczne)
- ✓ możliwość pokrywania strat z jednego roku podatkami z lat kolejnych
- ✓ główna siedziba przedsiębiorstwa, a zatem miejsce płacenia większości podatków, znajduje się w innej lokalizacji niż miejsce powstawania produktu lub usługi

# Szacowanie PKB dla powiatów (4)

W procedurze dezagregacji PKB wykorzystano przede wszystkim **dochody z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)**

Główne obciążenie - postępujący **proces suburbanizacji** - odprowadzanie podatku w innych powiatach niż miejsce pracy (miejsce powstawania produkcji)

## Zmiany liczby ludności w okresie 2004-2015

Powiat lub miasto na prawach powiatu	Procentowa zmiana liczby ludności w okresie 2004-2015
miasto Krosno	-2,7%
powiat krośnieński	2,5%
miasto Przemyśl	-7,6%
powiat przemyski	4,5%
miasto Rzeszów	16,9%
powiat rzeszowski	-3,0%
miasto Tarnobrzeg	-4,4%
Powiat tarnobrzeski	-0,3%

## Szacowanie PKB dla powiatów (5)

**Podatek PIT** odpowiedni w kalkulacji PKB od strony dochodów - wynagrodzenia generują koszty związane z zatrudnieniem

Wysokość wynagrodzeń i podatków PIT, zależy od **wartości dodanej brutto w danym regionie** (w przemyśle i w usługach)

**Przestrzenne różnicowanie podatków PIT w powiatach** może właściwie odzwierciedlać powstającą w tych regionach wartość dodaną brutto, a co za tym idzie wartość PKB

Wada podatku PIT w tym kontekście - **nie jest płacony przez gospodarstwa rolnicze**

W podkarpackim mniej niż 2% WDB powstaje w sektorze rolniczym (sekcja A: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) (2% w 2004 oraz 1,4% w 2015)

Ta część PKB rozdzielona została na powiaty podkarpackiego zgodnie z **udziałem poszczególnych powiatów w podatku rolnym**

## Część wartości dodanej brutto wytworzona w sektorze rolniczym

Jednostka terytorialna	2004	2015
PODKARPACKIE	2,0%	1,4%
Podregion (NUTS 3)		
KROŚNIEŃSKI	2,2%	1,7%
PRZEMYSKI	3,1%	2,6%
RZESZOWSKI	1,5%	0,9%
TARNOBRZESKI	1,6%	1,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, odczyt 01.09.2018.

Nierozstrzygnięta kwestia **szarej strefy**:

- sztucznego zaniżania wynagrodzeń i innych kosztów związanych z zatrudnieniem
- nielegalnych sektorów działalności, a co za tym idzie zaniżone wpływy z PIT

Nasilenie tego procederu raczej jest **porównywalne we wszystkich powiatach** poszczególnych podregionów podkarpackiego, a zatem możemy założyć, że eliminuje to obciążenie PIT- u jako wskaźnika dezagregacji PKB



# PKB w powiatach podkarpackiego na tle UE

Kluczowe jest uwzględnienie różnych **parytetów siły nabywczej pieniądza** (PSN) (*Purchasing Power Parities - PPP*)

W krajach i regionach Unii Europejskiej wspólną walutą uwzględniającą PSN są **wskaźniki PPS** (*Purchasing Power Standards*)

Dla każdego regionu NUTS 2 wyznaczane jako średnia ważona względnych wskaźników cen w odniesieniu do jednorodnego koszyka towarów i usług, zarówno porównywalnych, jak i reprezentatywnych dla każdego kraju

**Średnia siła nabywcza jednego euro w Unii Europejskiej jest równa jednej PPS**

# Dane statystyczne wykorzystane do oszacowanie PKB w powiatach

Lp	Kategoria statystyczna	Poziom agregacji przestrzennej
<b>Banku Danych Lokalnych GUS</b>		
<b>A</b>	z kategorii RACHUNKI REGIONALNE	
1.	produkt krajowy brutto ogółem (ceny bieżące) – PKD 2007 – ESA 2010	NUTS 2, NUTS 3
2.	dynamika produktu krajowego brutto ogółem	NUTS 2, NUTS 3
3.	wartość dodana brutto według grup sekcji PKD 2007 (% wartości dodanej brutto ogółem) rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A)	NUTS 2
<b>B</b>	z kategorii FINANSE PUBLICZNE	
4.	dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu / dochody własne / dochody podatkowe – podatek rolny	gminy
5.	dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu / dochody własne / udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	gminy
6.	dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu / dochody własne / udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	gminy
<b>C</b>	z kategorii LUDNOŚĆ	
7.	stan ludności / liczba ludności ogółem na koniec roku	powiaty
<b>D</b>	z kategorii RYNEK PRACY	
8.	pracujący, zatrudnieni i przeciętne zatrudnienie według PKD2007 / pracujący wg grup sekcji i płci w powiatach	powiaty

# Dane statystyczne wykorzystane do oszacowanie PKB w powiatach

Lp	Kategoria statystyczna	Poziom agregacji przestrzennej
<b>EUROSTAT</b>		
9.	Purchasing power adjusted GDP per capita / Volume indices of real expenditure per capita in PPS (EU28=100)	kraje
10.	Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA 2010 aggregates / Nominal expenditure (in euro) / Gross Domestic Product	kraje
11.	Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA 2010 aggregates / Nominal expenditure per inhabitant (in euro) / Gross Domestic Product	kraje
12.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Million euro)	NUTS 2, NUTS 3
13.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Euro per inhabitant)	NUTS 2, NUTS 3
14.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Euro per inhabitant in percentage of the EU average)	NUTS 2, NUTS 3
15.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Million purchasing power standards - PPS)	NUTS 2, NUTS 3
16.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Purchasing power standard - PPS per inhabitant)	NUTS 2, NUTS 3
17.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Purchasing power standard - PPS per inhabitant in percentage of the EU average)	NUTS 2, NUTS 3

# **PKB w województwie podkarpackim**

# I. PKB w województwie podkarpackim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

**Tabela 1. Liczba ludności i PKB w województwie podkarpackim**

		ROK	PODKARPACKIE
Liczba ludności	Osoby	2004	2 097 975
		2015	2 127 656
	Zmiana 2004-2015 (%)		1,42
PKB	mln PLN	2004	37 240
		2015	70 577
	Polska=100	2004	3,99
		2015	3,92
	PLN/osobę	2004	17 756
		2015	33 176
	śr. Polski=100	2004	72,66
		2015	70,90
	tys. PLN/km <sup>2</sup>	2004	2087
		2015	3955
	śr. Polski=100	2004	69,94
		2015	68,72
Realny przyrost PKB (ceny stałe) 2004=100	PKB ogółem	2004-2015	150,0
	PKB na osobę	2004-2015	147,9
	PKB/km <sup>2</sup>	2004-2015	150,0

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 18.07.2018.

# I. PKB w województwie podkarpackim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

☒ Tabela 3. Pozycja podkarpackiego wśród polskich województw w rankingu PKB w roku 2004 i 2015

Województwo	PKB 2004	PKB 2015	PKB per capita 2004	PKB per capita 2015	PKB na km <sup>2</sup> 2004	PKB na km <sup>2</sup> 2015
DOLNOŚLĄSKIE	4	4	4	2	4	4
KUJAWSKO-POMORSKIE	8	8	10	10	8	8
LUBELSKIE	9	10	16	16	14	14
LUBUSKIE	15	14	8	9	13	13
ŁÓDZKIE	6	6	6	6	5	5
MAŁOPOLSKIE	5	5	9	7	3	3
MAZOWIECKIE	1	1	1	1	2	2
OPOLSKIE	14	16	11	11	9	9
<b>PODKARPACKIE</b>	<b>10</b>	<b>9</b>	<b>15</b>	<b>15</b>	<b>11</b>	<b>10</b>
PODLASKIE	16	15	14	13	16	15
POMORSKIE	7	7	5	5	7	7
ŚLĄSKIE	2	2	2	4	1	1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	13	13	12	12	10	11
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	12	12	13	14	15	16
WIELKOPOLSKIE	3	3	3	3	6	6
ZACHODNIOPOMORSKIE	11	11	7	8	12	12

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 18.07.2018.

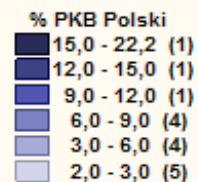
# I. PKB w województwie podkarpackim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

## PKB w polskich województwach w roku 2004 i 2015

PKB w roku 2004



PKB w roku 2015



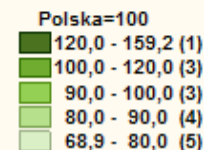
# I. PKB w województwie podkarpackim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

## PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w polskich województwach w roku 2004 i 2015

PKB per capita w roku 2004



PKB per capita w roku 2015





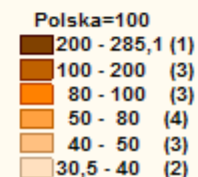
# I. PKB w województwie podkarpackim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

PKB w przeliczeniu na km<sup>2</sup> w polskich województwach w roku 2004 i 2015 roku

PKB na km<sup>2</sup> w roku 2004



PKB na km<sup>2</sup> w roku 2015



## I. PKB w województwie podkarpackim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

Przyrost PKB podkarpackiego w porównaniu z pozostałymi województwami w okresie 2004-2015 oraz 2011-2015

Województwo	Wzrost PKB	Wzrost PKB na osobę	Wzrost PKB na osobę
	2004-2015	2004-2015	2011-2015
	[przyrost %]	[przyrost %]	[przyrost %]
DOLNOŚLĄSKIE	111,73	114,09	12,72
MAZOWIECKIE	110,05	103,08	15,74
MAŁOPOLSKIE	101,48	96,42	16,72
WIELKOPOLSKIE	100,67	95,47	18,77
POMORSKIE	96,96	90,59	15,19
<b>PODKARPACKIE</b>	<b>89,62</b>	<b>88,90</b>	<b>16,19</b>
ŁÓDZKIE	87,83	95,41	16,28
PODLASKIE	82,47	87,01	12,11
LUBUSKIE	81,82	82,52	15,84
LUBELSKIE	81,53	87,66	13,30
ZACHODNIOPOMORSKIE	81,40	82,61	15,92
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	81,07	82,64	13,30
KUJAWSKO-POMORSKIE	79,02	80,21	14,96
ŚLĄSKIE	73,47	78,82	11,50
OPOLSKIE	71,44	79,24	13,83
ŚWIĘTOKRZYSKIE	69,97	76,39	9,34

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 18.07.2018.

## I. PKB w województwie podkarpackim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

**PKB w województwie podkarpackim na tle UE 28 oraz UE 27 (bez Wielkiej Brytanii) w roku 2004 i 2015**

ZMIENNA		ROK	PODKARPACKIE
PKB nominalnie w porównaniu do UE	mln EUR	2004	8 226
		2015	16 868
	EUR/osobę	2004	3 921
		2015	7 928
	UE 28=100	2004	17
		2015	27
	UE 27=100	2004	18
		2015	28
PKB realnie w porównaniu do UE	mln PPS	2004	17 203
		2015	29 920
	PPS/osobę	2004	8 200
		2015	14 062
	UE 28=100	2004	38
		2015	51
	UE 27=100	2004	39
		2015	51

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych EUROSTAT, dostęp 18.07.2018.

## II. PKB w podregionach podkarpackiego

### PKB w podregionach podkarpackiego w latach 2004 i 2015

Zmienna		Rok	KROŚNIĘŃSKI	PRZEMYSKI	RZESZOWSKI	TARNOBRZESKI
Liczba ludności	Osoby	2004	481828	397310	603497	615340
		2015	483447	392900	634432	616877
	2004-2015 (zm. %)		0,34	-1,11	5,13	0,25
PKB nominalne	mln PLN	2004	7682	6064	11688	11806
		2015	13362	9719	26305	21191
	Polska=100	2004	0,8	0,6	1,3	1.3
		2015	0,7	0,5	1,5	1.2
	Wojew.=100	2004	20,6	16,3	31,4	31.7
		2015	18,9	13,8	37,3	30
	PLN/osobę	2004	15947	15264	19385	19184
		2015	27587	24644	41704	34298
	Polska=100	2004	65,3	62,5	79,3	78.5
		2015	59	52,7	89,1	73.3
	Wojew.=100	2004	89,8	86	109,2	108
		2015	83,2	74,3	125,7	103.4
	tys. PLN/km <sup>2</sup>	2004	1388	1413	3291	2645
		2015	2413	2264	7406	4747
	Polska=100	2004	46,5	47,3	110,3	88.6
		2015	41,9	39,3	128,7	82.5
Wojew.=100	2004	66,5	67,7	157,7	126.7	
	2015	61,0	57,3	187,3	120.0	
Realny przyrost PKB 2004=100	PKB ogółem (2004-2015)		137,7	126,9	178,2	142,1
	PKB na osobę (2004-2015)		136,9	127,8	170,3	141,5

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 18.07.2018.

## II. PKB w podregionach podkarpackiego

PKB w podregionach województwa podkarpackiego na tle UE 28 oraz UE 27 (bez Wielkiej Brytanii) w roku 2004 i 2015

ZMIENNA		ROK	KROŚNIEŃSKI	PRZEMYSKI	RZESZOWSKI	TARNOBRZESKI
PKB nominalnie w porównaniu do UE	mln EUR	2004	1697	1340	2582	2608
		2015	3194	2323	6287	5065
	EUR/osobę	2004	3523	3373	4282	4238
		2015	6594	5890	9967	8198
	UE 28=100	2004	16	15	19	19
		2015	23	20	34	28
	UE 27=100	2004	16	15	20	19
		2015	23	21	35	29
PKB realnie w porównaniu do UE	mln PPS	2004	3549	2801	5400	5454
		2015	5665	4120	11152	8984
	PPS/osobę	2004	7400	7100	9000	8900
		2015	11700	10400	17700	14500
	UE 28=100	2004	<b>34</b>	<b>33</b>	<b>41</b>	<b>41</b>
		2015	<b>42</b>	<b>37</b>	<b>64</b>	<b>52</b>
	UE 27=100	2004	35	33	42	42
		2015	43	38	65	53

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych EUROSTAT, dostęp 18.07.2018.

### III. PKB w powiatach podkarpackiego

#### PKB w powiatach podkarpackiego w latach 2004 i 2015

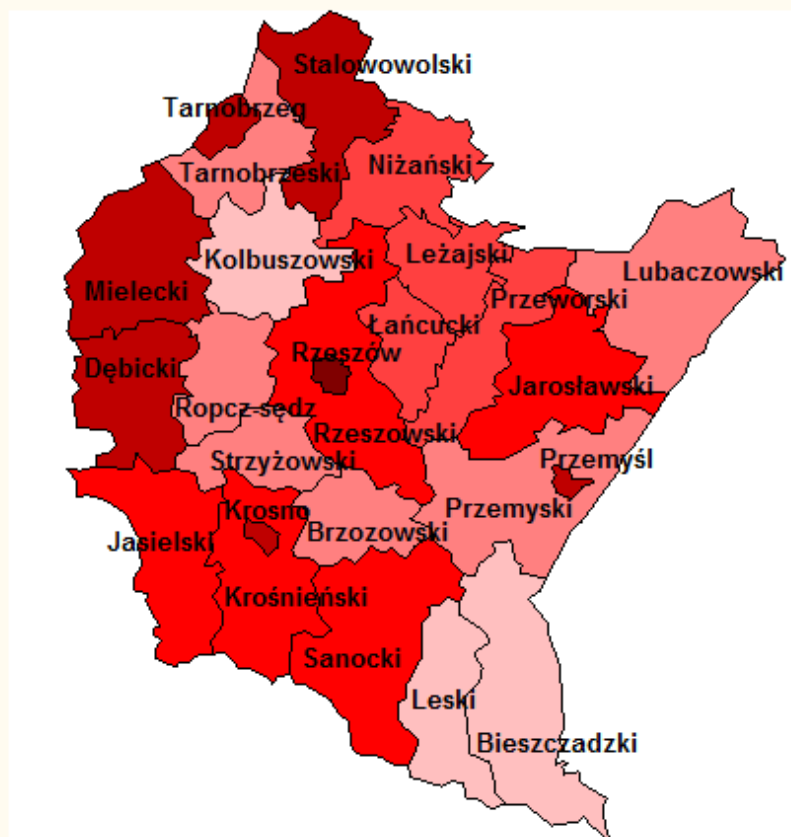
Powiat	PKB 2004 [mln PLN]	Proc. śr. woj. 2004	Pozycja w rankingu 2004	PKB 2015 [mln PLN]	Proc. śr. woj. 2015	Pozycja w rankingu 2015	Zmiana w rankingu
m. Rzeszów	7642,3	20,5	1	17449,0	24,7	1	0
mielecki	2274,7	6,1	6	4629,2	6,6	2	4
m. Tarnobrzeg	2550,7	6,8	3	4185,6	5,9	3	0
dębicki	2343,4	6,3	5	4182,2	5,9	4	1
m. Przemyśl	2781,9	7,5	2	3893,1	5,5	5	-3
m. Krosno	2541,0	6,8	4	3868,6	5,5	6	-2
stalowowolski	2247,5	6,0	7	3656,8	5,2	7	0
rzeszowski	1574,4	4,2	8	3644,3	5,2	8	0
jasielski	1498,1	4,0	9	2540,2	3,6	9	0
krośnieński	1280,7	3,4	11	2393,0	3,4	10	1
jarosławski	1420,4	3,8	10	2324,8	3,3	11	-1
sanocki	1240,7	3,3	12	2316,3	3,3	12	0
łańcucki	1041,1	2,8	13	1774,5	2,5	13	0
leżajski	865,4	2,3	14	1591,9	2,3	14	0
niżański	780,3	2,1	16	1532,1	2,2	15	1
przeworski	809,1	2,2	15	1438,0	2,0	16	-1
tarnobrzegi	743,9	2,0	17	1413,1	2,0	17	0
ropczycko-sędziszowski	579,0	1,6	20	1367,6	1,9	18	2
brzozowski	608,6	1,6	18	1247,3	1,8	19	-1
przemyski	590,4	1,6	19	1219,0	1,7	20	-1
strzyżowski	482,0	1,3	21	1117,8	1,6	21	0
kolbuszowski	369,2	1,0	23	951,9	1,3	22	1
lubaczowski	462,2	1,2	22	844,1	1,2	23	-1
leski	266,7	0,7	24	521,9	0,7	24	0
bieszczadzki	246,2	0,7	25	474,7	0,7	25	0

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 18.07.2018.

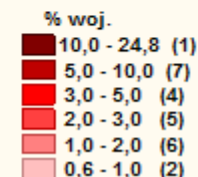
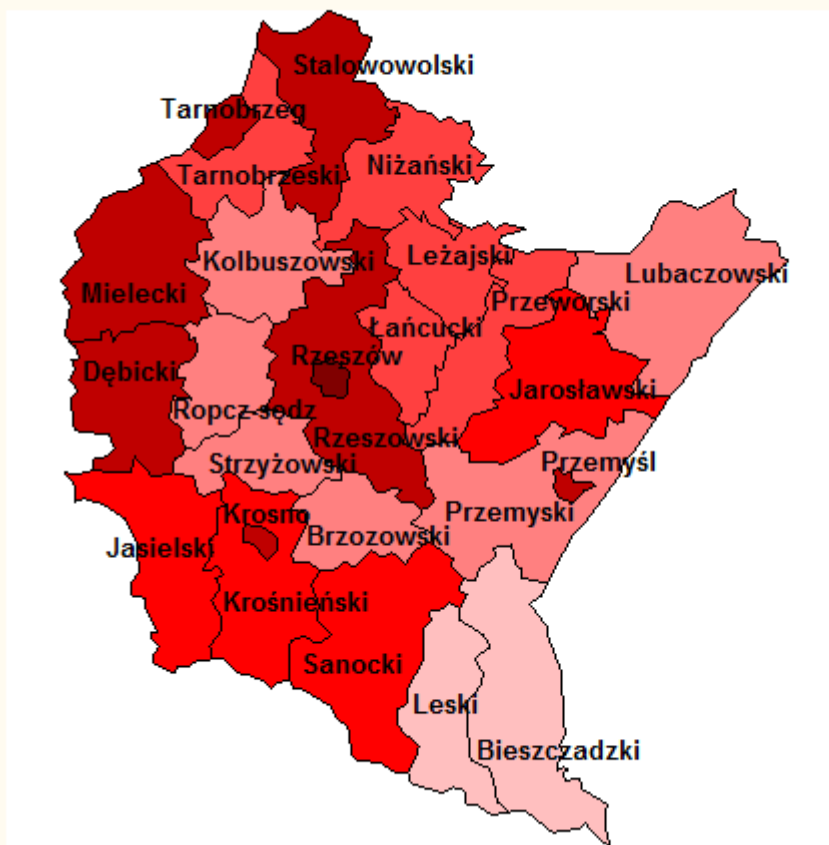
### III. PKB w powiatach podkarpackiego

Udział powiatów w tworzeniu PKB województwa podkarpackiego w roku 2004 i 2015

PKB w roku 2004



PKB w roku 2015



### III. PKB w powiatach podkarpackiego

#### Powiaty podkarpackiego pod względem PKB na mieszkańca w roku 2004 i 2015 na tle województwa i całej Polski

Powiat	PKB per capita 2004	woj.=100 2004	Pol.=100 2004	poz. w rankingu 2004	PKB per capita 2015	woj.=100 2015	Pol.=100 2015	poz. w rankingu 2015	zmiana w rankingu
m. Rzeszów	48059	270,7	196,7	3	93864	282,9	200,6	1	2
m. Tarnobrzeg	50978	287,1	208,6	2	87537	263,9	187,1	2	0
m. Krosno	52872	297,8	216,4	1	82706	249,3	176,8	3	-2
m. Przemyśl	41003	230,9	167,8	4	62071	187,1	132,7	4	0
mielecki	17089	96,2	69,9	7	33973	102,4	72,6	5	2
stalowowolski	20499	115,4	83,9	5	33876	102,1	72,4	6	-1
dębicki	17707	99,7	72,5	6	30912	93,2	66,1	7	-1
tarnobrzescki	13807	77,8	56,5	8	26310	79,3	56,2	8	0
sanocki	13112	73,8	53,7	10	24218	73,0	51,8	9	1
leżajski	12503	70,4	51,2	12	22839	68,8	48,8	10	2
niżański	11627	65,5	47,6	14	22806	68,7	48,7	11	3
jasielski	12991	73,2	53,2	11	22133	66,7	47,3	12	-1
łańcucki	13427	75,6	54,9	9	22125	66,7	47,3	13	-4
rzeszowski	9130	51,4	37,4	20	21778	65,6	46,5	14	6
bieszczadzki	11037	62,2	45,2	16	21508	64,8	46,0	15	1
krośnieński	11708	65,9	47,9	13	21344	64,3	45,6	16	-3
leski	10028	56,5	41,0	18	19511	58,8	41,7	17	1
jarosławski	11616	65,4	47,5	15	19133	57,7	40,9	18	-3
brzozowski	9287	52,3	38,0	19	18866	56,9	40,3	19	0
ropczycko-sędziszowski	8145	45,9	33,3	22	18542	55,9	39,6	20	2
przeworski	10284	57,9	42,1	17	18233	55,0	39,0	21	-4
strzyżowski	7778	43,8	31,8	24	18071	54,5	38,6	22	2
przemyski	8302	46,8	34,0	21	16403	49,4	35,1	23	-2
kolbuszowski	6009	33,8	24,6	25	15227	45,9	32,5	24	1
lubaczowski	8054	45,4	33,0	23	14931	45,0	31,9	25	-2

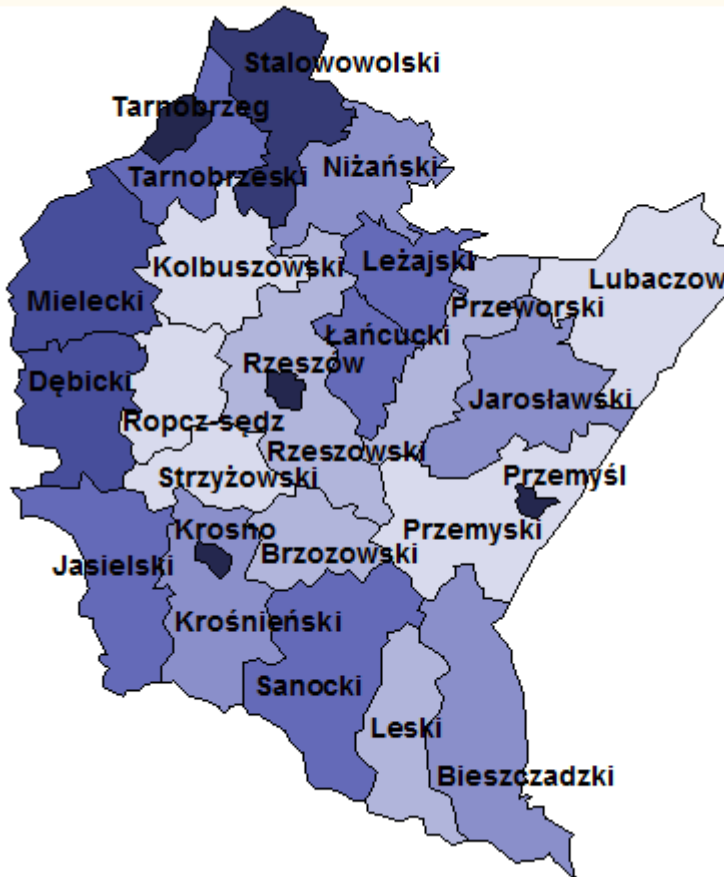
Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 18.07.2018.



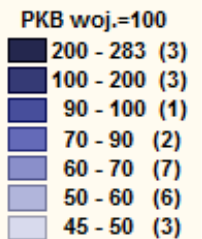
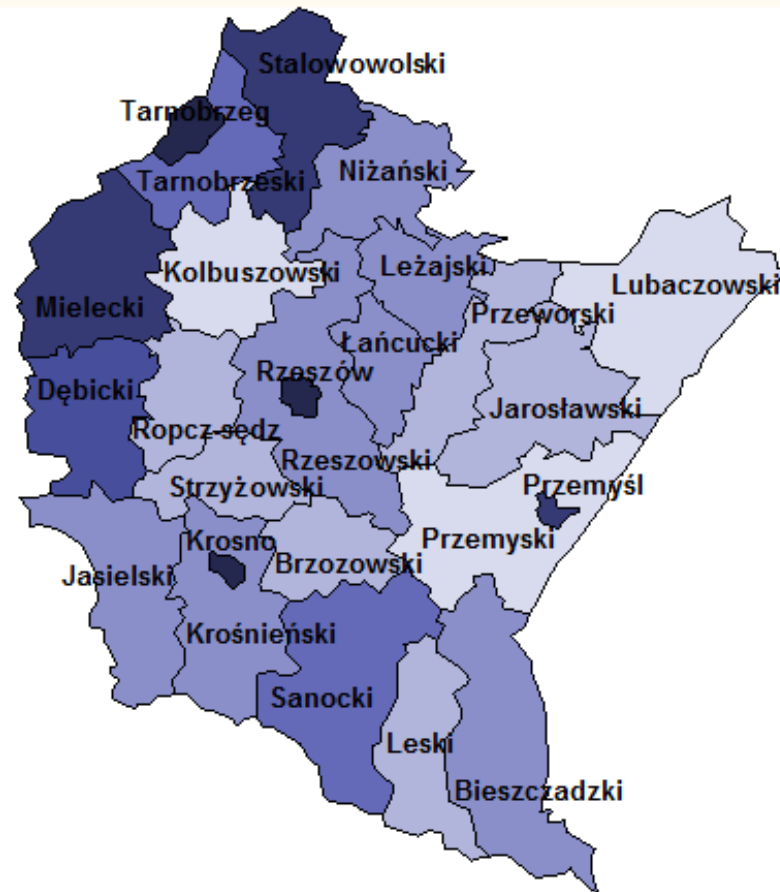
### III. PKB w powiatach podkarpackiego

PKB na mieszkańca w powiatach województwa podkarpackiego w roku 2004 i 2015

PKB per capita w roku 2004



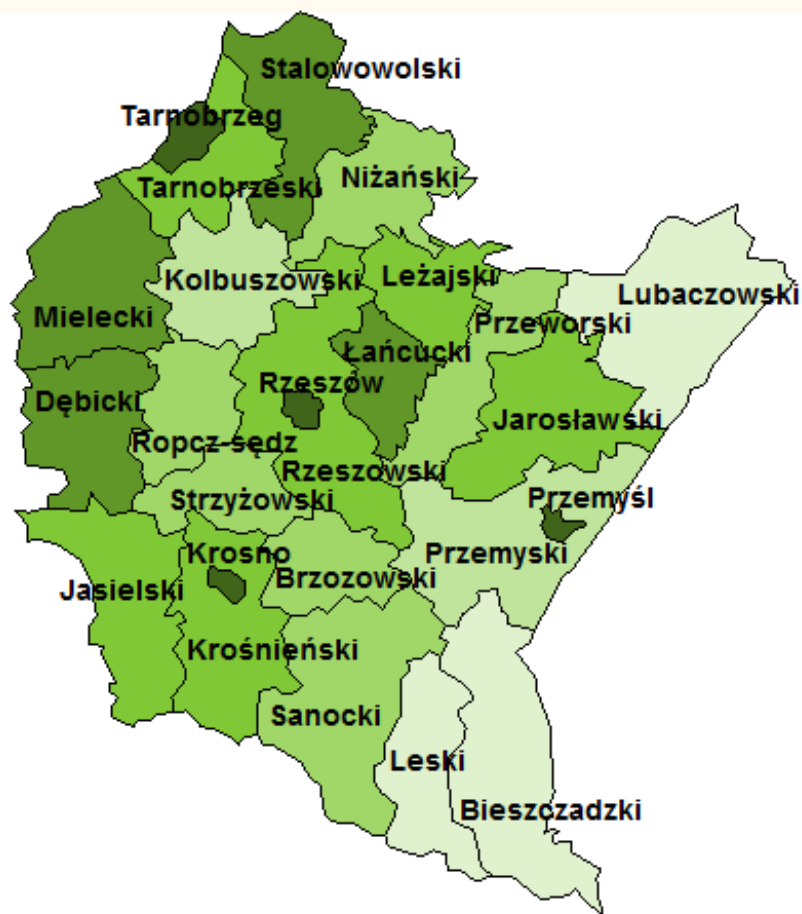
PKB per capita w roku 2015



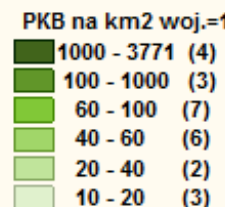
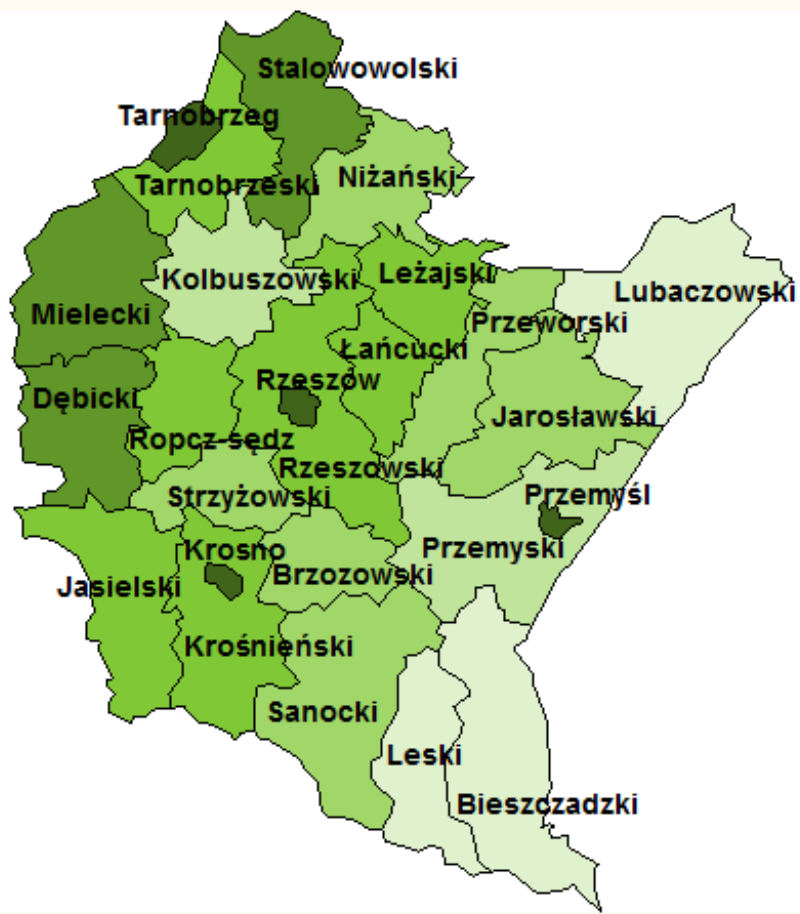
### III. PKB w powiatach podkarpackiego

PKB na km<sup>2</sup> powierzchni w powiatach województwa podkarpackiego w roku 2004 i 2015

PKB na km<sup>2</sup> w roku 2004

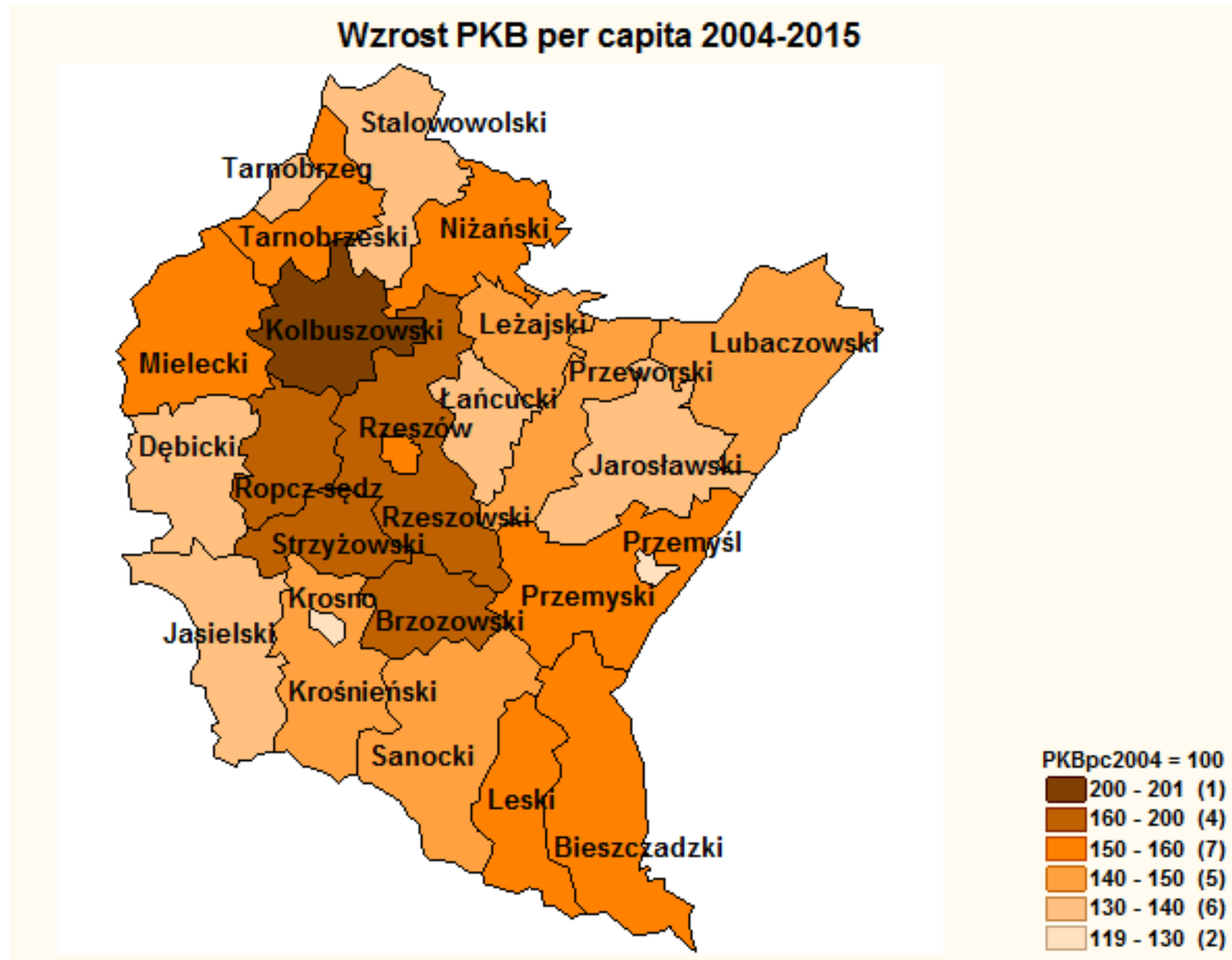


PKB na km<sup>2</sup> w roku 2015



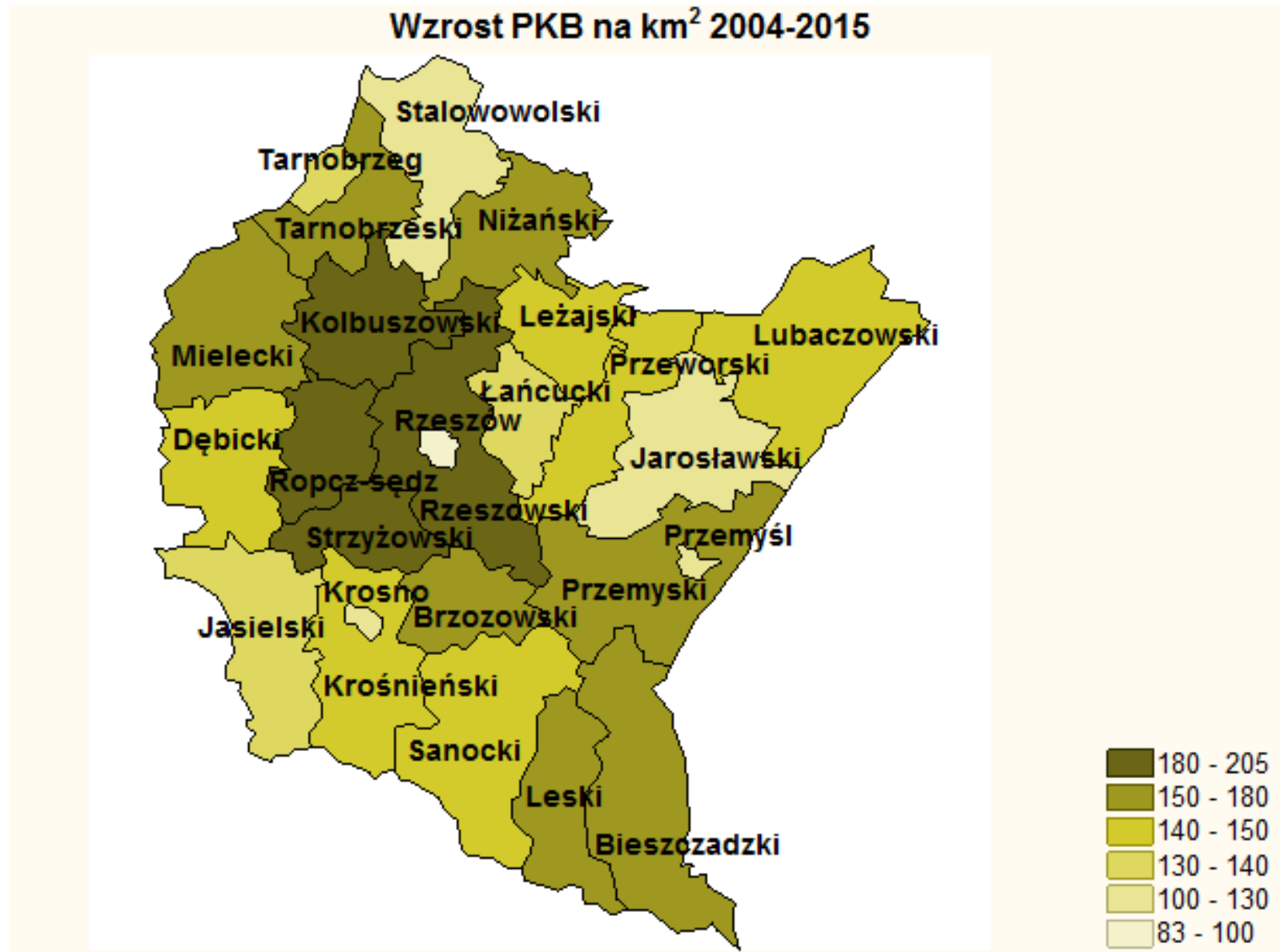
### III. PKB w powiatach podkarpackiego

Wzrost PKB na mieszkańca w powiatach podkarpackiego w okresie 2004-2015



### III. PKB w powiatach podkarpackiego

Wzrost PKB na km<sup>2</sup> powierzchni w powiatach podkarpackiego w okresie 2004-2015



### III. PKB w powiatach podkarpackiego

#### Powiaty podkarpackiego na tle Unii Europejskiej w roku 2004 i 2015

Powiat	PKB per capita [EUR] 2004	PKB per capita [PPS] 2004	PKB pc UE 28=100 2004	PKB pc UE 27=100 (bez WB) 2004	PKB per capita [EUR] 2015	PKB per capita [PPS] 2015	PKB pc UE 28=100 2015	PKB pc UE 27=100 (bez WB) 2015
m. Rzeszów	10617	22204	102	105	22434	39794	143	145
m. Tarnobrzeg	11261	23550	108	111	20923	37111	133	135
m. Krosno	11680	24426	112	115	19770	35064	126	128
m. Przemyśl	9061	18939	87	89	14836	26312	95	96
mielecki	3775	7894	36	37	8120	14403	52	53
stalowowolski	4528	9470	43	45	8097	14362	52	52
dębicki	3912	8180	38	39	7389	13105	47	48
tarnobrzeski	3050	6378	29	30	6289	11154	40	41
sanocki	2897	6058	28	29	5789	10267	37	37
leżajski	2762	5776	26	27	5459	9683	35	35
niżański	2568	5371	25	25	5451	9669	35	35
jasielski	2870	6001	28	28	5291	9383	34	34
łańcucki	2966	6203	28	29	5288	9380	34	34
rzeszowski	2017	4218	19	20	5205	9233	33	34
bieszczadzki	2438	5099	23	24	5141	9119	33	33
krośnieński	2586	5409	25	26	5102	9049	33	33
leski	2215	4633	21	22	4664	8272	30	30
jarosławski	2567	5365	25	25	4573	8111	29	30
brzozowski	2052	4290	20	20	4510	7999	29	29
ropczycko-sędziszowski	1799	3763	17	18	4432	7861	28	29
przeworski	2272	4750	22	22	4358	7729	28	28
strzyżowski	1718	3594	16	17	4319	7661	28	28
przemyski	1834	3835	18	18	3921	6954	25	25
kolbuszowski	1327	2776	13	13	3639	6456	23	24
lubaczowski	1780	3720	17	18	3569	6329	23	23

**Wnioski i rekomendacje  
dla polityki gospodarczej woj.  
podkarpackiego**

**Ranking powiatów pod względem PKB per capita  
według parytetu siły nabywczej w latach 2004 i 2015 na tle UE28=100**

<b>Lp.</b>	<b>Powiat</b>	<b>UE 28=100 2004</b>	<b>UE28=100 2015</b>	<b>przyrost 2004-2015</b>
1	m. Rzeszów	102	143	41
2	m. Tarnobrzeg	108	133	25
3	m. Krosno	112	126	14
4	m. Przemyśl	87	95	8
5	mielecki	36	52	16
6	stalowowolski	43	52	9
7	dębicki	38	47	9
8	tarnobrzeski	29	40	11
9	sanocki	28	37	9
10	leżajski	26	35	9
11	niżański	25	35	10
12	jasielski	28	34	6
13	łańcucki	28	34	6

**Ranking powiatów pod względem PKB per capita  
według parytetu siły nabywczej w latach 2004 i 2015 na tle UE28=100**

<b>Lp.</b>	<b>Powiat</b>	<b>UE 28=100 2004</b>	<b>UE28=100 2015</b>	<b>przyrost 2004-2015</b>
14	rzeszowski	19	33	14
15	bieszczadzki	23	33	10
16	krośnieński	25	33	8
17	leski	21	30	9
18	jarosławski	25	29	4
19	brzozowski	20	29	9
20	ropczycko-sędzisz.	17	28	11
21	przeworski	22	28	6
22	strzyżowski	16	28	12
23	przemyski	18	25	7
24	kolbuszowski	13	23	10
25	lubaczowski	17	23	6



**Ranking powiatów pod względem PKB per capita  
według parytetu siły nabywczej w latach 2004 i 2015 na tle Polska=100**

<b>Lp.</b>	<b>Powiat</b>	<b>Polska=100 2004</b>	<b>Polska=100 2015</b>	<b>przyrost 2004-2015</b>
1	m. Rzeszów	196,7	200,6	+3,9
2	m. Tarnobrzeg	208,6	187,1	-21,5
3	m. Krosno	216,4	176,8	-39,6
4	m. Przemyśl	167,8	132,7	-35,1
5	mielecki	69,9	72,6	+2,7
6	stalowowolski	83,9	72,4	-11,5
7	dębicki	72,5	66,1	-6,4
8	tarnobrzeski	56,5	56,2	-0,3
9	sanocki	53,7	51,8	-1,9
10	leżajski	51,2	48,8	-2,4
11	niżański	47,6	48,7	+1,1
12	jasielski	53,2	47,3	-5,9
13	łańcucki	54,9	47,3	-7,6

**Ranking powiatów pod względem PKB per capita  
według parytetu siły nabywczej w latach 2004 i 2015 na tle Polska=100**

<b>Lp.</b>	<b>Powiat</b>	<b>UE 28=100 2004</b>	<b>UE28=100 2015</b>	<b>przyrost 2004- 2015</b>
14	rzeszowski	37,4	46,5	+9,1
15	bieszczadzki	45,2	46,0	+0,8
16	krośnieński	47,9	45,6	-2,3
17	leski	41,0	41,7	+0,7
18	jarosławski	47,5	40,9	-6,6
19	brzozowski	38,0	40,3	+2,3
20	ropczycko-sędzisz.	33,3	39,6	+6,3
21	przeworski	42,1	39,0	-3,1
22	strzyżowski	31,8	38,6	+6,8
23	przemyski	34,0	35,1	+1,1
24	kolbuszowski	24,6	32,5	+7,9
25	lubaczowski	33,0	31,9	-1,1

## **IV. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie podkarpackim**

- **Bardzo znaczący wzrost PKB w skali UE 28 w latach 2004-2015 z 36% do 49% średniej UE 28**
- **Przyrosty PKB w latach 2004-2015 plasują podkarpackie na 8 miejscu w Polsce, dynamiki na 6-7**
- **W tym samym czasie nastąpiło minimalne pogorszenie pozycji województwa w układzie krajowym z 72,7% do 70,9% średniej Polski**
- **Niewielki efekt statystyczny Brexitu rzędu 1 punktu procentowego**

## **IV. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB województwa podkarpackiego**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **Dlaczego taka waga jest przywiązywana do finansowania w ramach polityki spójności UE?**
- **Jeśli propozycja KE z maja 2018 zostanie przyjęta to podstawowym beneficjentem pozostaną regiony o PKB na mieszkańca poniżej 75% średniej UE.**
- **Pakiet rozwojowy dla Polski w latach 2021-2027 będzie większy niż ten w latach 2014-2020, bowiem udział finansowania z UE oznacza lekkie obniżenie z około 60% do około 50%, ale rośnie współfinansowanie z 15% do 30%, a także zwiększa się udział instrumentów zwrotnych**

## **IV. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB województwa podkarpackiego**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **Województwo podkarpackie powinno zyskać priorytet w europejskiej polityce spójności w latach 2021-2027 jako region o PKB na mieszkańca znacznie poniżej 75% średniej UE**
- **Algorytm podziału na koperty wojewódzkie powinien być w latach 2021-2027 znacznie bardziej życzliwy dla podkarpackiego niż w latach 2014-2020, w innym przypadku grozi kontynuacja procesu dywergencji w Polsce**

## **IV. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB województwa podkarpackiego**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **Ze względu na niekorzystne parametry rozwojowe i konieczność kontynuowania działań o charakterze cywilizacyjnym powinien być kontynuowany program operacyjny Polski Wschodniej**
- **Znacząca część środków UE będzie przesunięta do różnych programów horyzontalnych. Umiejętność ubiegania się o te środki będzie decydująca dla skutecznej realizacji procesu konwergencji regionu w zakresie PKB**

## **V. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w podregionach podkarpackiego**

- **W relacji do UE 28 wszystkie podregiony poprawiały swoją pozycję w latach 2004-2015. Rzeszowski z 41% do 64%, tarnobrzeski z 41% do 52%, krośnieński z 34% do 42%, przemyski z 33% do 37%**
- **Jednak w relacji do Polski przyjętej za 100 wszystkie trzy podregiony z wyjątkiem rzeszowskiego (wzrost z 110,3% do 128,7%) pogorszyły swoją pozycję tarnobrzeskie z 88,6% do 82,5%, krośnieńskie z 46,5% do 41,9%, przemyskie z 46,5% do 41,9%**

## **V. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w podregionach podkarpackiego**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **W niektórych województwach przewaga podregionu stołecznego rośnie, co dotyczy podregionu rzeszowskiego, wszystkie pozostałe podregiony podkarpackiego cofają się**
- **Dlatego zasięg OSI powinien objąć całe trzy podregiony województwa**
- **Jest to istotna decyzja w świetle propozycji KE (2018) i zapisów SOR/KSRR (2017/2018) aby różnicować politykę regionalną na poziomie obszarów NUTS 3**



## **VI. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB odniesionego do powierzchni**

- **Województwo podkarpackie cechuje przeciętne w skali Polski generowanie PKB na kilometr kwadratowy, co daje 10 miejsce w kraju**
- **Przestrzenie czterech powiatów miejskich cechuje wysokie generowanie PKB odniesione do powierzchni**
- **Negatywnie w skali Polski wyróżniają się peryferyjne powiaty przygraniczne: leski, bieszczadzki i lubaczowski**

## **VI. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB odniesionego do powierzchni**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **W algorytmie podziału środków pomiędzy województwa należy rozważyć jako element kategorii odnoszącą się do wielkości powierzchni, a nie tylko do liczby ludności**
- **Słabe wyposażenie infrastrukturalne peryferyjnej i przygranicznej przestrzeni województwa jest jedną z barier rozwojowych. Całe województwo ale przede wszystkim południe ma niskie parametry dostępności, mimo poprawy w ostatnich latach, co jest istotne dla społeczeństwa i inwestorów**

## **VI. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB odniesionego do powierzchni**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **Niezbędne jest nasycenie przestrzeni województwa przede wszystkim infrastrukturą transportową oraz przestrzeni miast powiatowych w elementy generujące wzrost PKB**
- **Inny model polityki regionalnej dla trzech powiatów peryferyjnych o niskiej zdolności generowania PKB na km<sup>2</sup>**

## **VII. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w powiatach podkarpackiego**

- **Wszystkie powiaty poprawiły w latach 2004-2015 swoją pozycję względem średniej UE 28**
- **Względem średniej krajowej 11 powiatów poprawiło w tym okresie swoją pozycję, 14 powiatów pogorszyło**
- **Dzięki znaczącemu tempu poprawy sytuacji większości najbiedniejszych powiatów poziom konwergencji w ramach województwa zwiększył się. Jednak nastąpiło to z bardzo niskiego poziomu wyjściowego w 2004**
- **40% PKB regionu tworzą 4 powiaty miejskie i udział ten rośnie**
- **Bardzo słabe procesy suburbanizacji z wyjątkiem Rzeszowa**

## **VII. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w powiatach podkarpackiego**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **Dane te dokumentują umiarkowany sukces polityki regionalnej województwa, prowadzący do zmniejszenia dystansów rozwojowych względem UE 28 wszystkich powiatów.**
- **Na tle wielkiego sukcesu powiatów podregionu rzeszowskiego widać trudności wykorzystania policentrycznej struktury przestrzennej województwa.**
- **Rekomendacją jest wzmocnieniem segmentu spójnościowego w modelu polityki regionalnej województwa**

## **VII. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w powiatach podkarpackiego**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **Ze względu na wielkość województwa wzmocnienia wymagają funkcje metropolitalne Rzeszowa i funkcje usługowe pozostałych wydzielonych miast i innych miast powiatowych**
- **Najszybciej rozwijają się powiaty związane z Rzeszowem, zarówno samo miasto jak też wszystkie z wyjątkiem łańcuckiego, co dotyczy całego podregionu rzeszowskiego NUTS 3.**
- **Jest to z jednej strony pozytywne, z drugiej kontynuacja takiej tendencji w kolejnej dekadzie prowadziłyby do dualizacji przestrzennej**

## **VII. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w powiatach podkarpackiego**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **Niezbędna jest rzetelna diagnoza i wynikające z niej wzmocnienie pozycji Przemysła, ważnego ośrodka podregionalnego, rozwijającego się zbyt wolno w relacji do oczekiwań**
- **Status OSI o znaczeniu krajowym powinny zyskać najbiedniejsze powiaty zarazem najwolniej rozwijające się**

## **VII. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w powiatach Podkarpacia**

### **Wnioski i rekomendacje:**

- **Jakość powiązań i relacji ze Słowacją i Ukrainą sprawia, że często powiaty przygraniczne są traktowane jako obszary problemowe. Powiaty przygraniczne województwa są peryferyjne, dlatego ich problemy rozwojowe powinny być konsekwentnie adresowane do polityki regionalnej Polski**





INSTYTUT ROZWOJU

## Dziękujemy za uwagę

**Dorota Ciołek**

dorota.ciolek@ug.edu.pl

**Tomasz Brodzicki**

t.brodzicki@ug.edu.pl

**Jacek Szlachta**

j.szlach@sgh.waw.pl